Skalden Kormaks Saga

Translation: A. U. Bååth

Index

Skalden Kormaks Saga

1

Kormak

Här börjar skalden Kormaks saga. Om hans farfader och fader, på hvilka han bråddes i käckhet, berättas detta. När konung Harald hårfager härskade öfver Norge, var där i riket en höfding, som hette Kormak. Han stammade från Viken och var en mäktig man af ädel ätt. En ansenlig kämpe var han äfven, och han hade följt konung Harald i många strider. Kormak hade en son, som hette Ögmund. Tidigt blef denne stor och stark. Sä snart han hade åldern och krafterna inne, drog han om sommartiden ut i viking. Men under vintrarne uppehöll han sig hos konung Harald. Han förvärfvade sig godt rykte och stor rikedom. Då konung Harald var död, tog hans son Erik blodyx emot riket. Med honom och drottning Gunnhild sämdes Ögmund icke väl. Därför gjorde han sitt skepp segelfärdigt och styrde ut till hafs. Han drog med sitt folk till Island. Så snart han fick ön i sikte, kastade han öfver bord sina högsätespelare, dem han tagit med sig från sin gård i Norge. Då hän kom utanför Midfjärden på Nordlandet, voro högsätespelarne där redan före honom. Där kastade han ankare.

Vid denna tid var den ansedde storbonden Midfjärds-Skägge herre öfver den ängden. Han rodde ut till skeppet och bjöd männen att komma in i fjärden. Han bjöd dem äfven att taga land där; och Ögmund mottog anbudet. Sedan mätte han ut platsen för sin gård. Det var en tro den tiden, att om mätstocken ej räckte jämt fram till det fastställda målet, sedan den mer än en gång pröfvats, varslade detta olycka åt den, som ville bygga huset. Men om stocken nådde vid mätningen fram öfver målet, då skulle det ske honom lycka. Tre gånger gjordes mätningen -- men stocken räckte icke till. Emellertid lät Ögmund uppföra byggnader där på sandbacken; gården kallades Mel, och där bodde han sedan. Han fick till husfru Anund Sjones dotter Dalla. Deras söner voro Torgils och Kormak. Denne senare hade svart, krusigt hår och ljuslagdt ansikte, som rätt mycket liknade hans moders. Han var stor och stark och hetsig till lynnet. Brodern Torgils var däremot en tystlåten och stillsam man. Ögmund dog, när sönerna nått mogen ålder. Och modern Dalla skötte sedan gården Mel tillsamman med dem. Torgils var dock den, som egentligen förestod den.

2

Kormak träffar Stengärd

På gården Tunga bodde en man, som hette Torkel. Han var gift och hade en dotter vid namn Stengärd, hvilken uppfostrades på Gnupsdals gård. En höst hände det, att en hval visade sig ute vid Vattennäset; och hade Dallas söner Kormak och Torgils äganderätt till den. Torgils sporde sin broder Kormak, om han ville draga till fjälls och vara med om att föra hem fåren eller han ville fara ut till näset och fånga hvalen. Kormak föredrog att draga till fjälls ined huskarlarne. I sällskap med arbetsfogden Toste, som det ålåg att hämta hem fårhjorden, kom han så till Gnupsdals gård. Där var en ansenlig hvardagssal; och eldarne längs golfvet voro tända därinne. Om aftonen trädde Stengärd med sin tjänstekvinna ut ifrån frustugan. Då hörde de okände mäns röster inne i salen. Trälinnan utbrast:

»Låtom oss, min Stengärd, skåda gästerna!»

Stengärd invände, att det ej vore just så nödvändigt; men ändock gick hon bort til! dörren och steg upp på tröskeln. Hon stod där och blickade in igenom springan ofvan dörren, och hennes fötter stucko fram i Öppningen mellan den och tröskeln. Kormak såg fötterna, och han kvad strax en visa:

»Bilden af en jungfru träder
fram med ens inför mitt sinne!
Fager kvinnovrist nu väcker
älskogs åtrå upp därinne.
Dessa däjligt hvälfda fötter --
vet, i vida större våda
skola de mig bringa, Toste,
fast blott dem jag nu får skåda.»

Nu märkte Stengärd, att hon blifvit sedd och smög sig in i gången, som drog sig längs hvardagssalens väggar. Hon stannade vid en af dess dörrar och blickade där fram under skägget på den bild af den olycklige hjälten Hagbard, som var utskuren öfverst på den ena dörrstolpen. Ljuset från eldarne i salen föll på hennes ansikte. Och Toste sade:

»Kormak, ser du ögonen därborta -- invid Hagbards hufvud?»

Kormak svarade:

»Hennes ögon ser jag glänsa
nu vid sken af starka flamman,
deras strålar nu mig träffa --
slikt ej timar blott till gamman.
Borta där vid tröskelranden
såg jag foten blott, den täcka;
intet mäktar nu mitt sinnes
häftigt tända lågor släcka.»

Och han fortsatte:

»Ja, från hennes ögons klara
himmel ser jag mot mig falla
blickens ljus, likt måneskenet,
fritt från nattens skyar alla.
Blickens ljus -- än närmre vill jag
allt dess starka glitter skåda,
fast en gång det blott skall skänka
sorg och kvidan åt oss båda.»

»Hon stirrar på dig,» sade Toste. Kormak återtog:

»Hennes ögons bjärta strålar
oupphörligt mot mig strömma.
Ej jag vill mitt ve fördölja:
henne mäktar jag ej glömma.
Kvinna, som i tafvelspeletlyckligt
ut sin tärning kastar,
nu vid osäll Hagbards hufvud
hon mitt lif med ve belastar.»

Då trädde kvinnorna in i salen och togo där plats. Kormak hörde, hvad de sinsemellan yttrade om hans utseende. Tjänstekvinnan sade, att han var svart och därför ful. Men Stengärd rosade hans skönhet och den manlighet, han i allo yppade. »Ett enda lyte äger han dock,» sade hon, »hans hår krusar sig i pannan.» Kormak kvad till Toste:

»Hon mig betraktar i kvällens skymning,
säg, hörde du, hvad den väna sade:
att blott ett lyte, ett enda litet,
okände mannen härinne hade.
Ja, kvinnan skönjde i kvällens skymning
den svarta hvirfveln i höga pannan.
Den sköna kvinnan mig lyster känna --
blott hon mig höfves och ingen annan.»

Tjänstekvinnan sade då till Stengärd: »Ja, men ögonen äro också svarta, syster, och det är mindre klädsamt.» Också detta hörde Kormak, och han utbrast:

»Med svarta, stråliga ögon ser jag
mig kring i världen, du stolta kvinna,
fastän jag, Stengärd, så ful i färgen
för henne synes, din tjänarinna.
Hos jungfrur ofta jag ynnest vunnit,
jag med dem yrat som hjärtevännen.
På ras och kyssar jag väl förstått mig,
berömd som -- Kormak, den fagre svennen.

Kormak och Toste stannade där öfver natten. Då Kormak om morgonen stigit upp, gick han bort till vattenkaret och tvådde sig. Därefter gick han in i hvardagssalen, men där såg han ingen. Då hörde han röster i den innersta stugan, och han trädde dit in. Där voro Stengärd och flere andra kvinnor. Den tjänstekvinna, om hvilken förut talats, sade till Stengärd: »Här kommer han nu, den väne mannen.»

Hon svarade: »Ja, visst är han en båld man.»

Stengärd satt och redde med en kam sitt hår. »Vill du låna mig den kammen?» frågade Kormak. Hon räckte honom den. Hennes hår var öfver måttan fagert. Tjänstekvinnan vände sig till Kormak:»Mycket skulle du helt visst gifva, ifall din husfru en gång komme att bära ett sådant hår som Stengärd och sådana ögon.» Kormak svarade med en visa:

»Blott det ena af de ögon,
hvilka smycka ljuslagd kvinna,
är väl värdt tre hundra tusen,
mindre mått jag ej kan finna.
Håret blott -- när morgonsolens
strålar än mer glans det gifva --
är väl värdt fem hundra tusen:
dyr den jungfrun månde blifva.»

»I bägge hafven god tycke för hvarandra», sade tjänstekvinnan, »du torde, främling, skatta hela mön mycket högt.» Kormak återtog:

»Hon som hjärteve mig vållar,
vet jag skattar henne lika
högt som Island, högt som Danmark,
som det folk, ej vet att vika:
Norges folk där bortom hafvet!
Hon som England för mig gäller;
ja, som Irlands vida rikdom
lika högt jag henne ställer.»

Då kom Toste in där i salen och bad Kormak ej längre sitta så sysslolös utan göra honom följe för att söka rätt på den förlupna fårhjorden; men denne svarade:

»Tag min snabba fåle,
trött må du den rida,
drif den vildt med piskrapp
öfver hedar vida!
Mer mig höfs att skämtsam
hos den sköna blifva
än att lurfvig fårskock
bort från betet drifva.»

Toste genmälte endast, att sådant nog tycktes honom också vara allra nöjsammast. Därpå gick han sina färde. Men Kormak slog sig ned vid brädspelet tillsamman med Stengärd och hade det muntert där. Stengärd yttrade, att han lade sina ord ännu bättre än hvad ryktet redan förkunnat. Han stannade där kvar hela dagen. Därunder kvad han för henne ännu en visa:

»När mitt krusigt fula
hår jag tvagit hade,
hon den goda kammen
i min hand dock lade.
Aldrig jag förgäter
gästvänskap som denna.
Nu jag vet, att kärlek
städs min håg skall bränna.»

Då Toste kommit tillbaka från fjället, drogo de bägge omsider hem.

3

Kormak och Narve

Han bad sin moder Dalla, att hon måtte sömma åt honom vackra kläder, på det att Stengärd måtte dess mera tycka om honom. Men modern Dalla menade, att de två ej passade så väl för hvarandra; och därtill var hon icke häller viss om, att detta kunde blifva till någon glädje, ifall Stengärds fader Torkel på Tunga finge kunskap därom. Torkel sporde också snart hvad som var på färde och fann, att vanära väntade både honom och hans dotter, ifall Kormak ej ville på allvar fria till henne. Han sände därför bud efter Stengärd; och hon for då hem från Gnupsdal. Bland männen på Torkels gård var en, som hette Narve. Han var en öfversittare, skrytsam och dum och därtill af ringa börd. En dag sade han till Torkel: »Ifall du icke finner något behag i Kormaks besök här, skall jag nog i en hastig vändning kunna stäfja dem.»

Torkel nickade bifall. En höstdag, då Narve sysslade med slakten, kom Kormak till Tunga gård. Han såg Stengärd inne i köket, där Narve stod vid kitteln. Han gick dit. Då kokningen var slutad, tog Narve upp en korf, svängde den förbi näsan på Kormak och utbrast:

»Säg mig, hur Kormak finner
kittelns ormar?»

Kormak svarade:

»Sonen af Ögmund finner
korfvarne goda.»

När Kormak om aftonen stod redo att begifva sig hem, fick han se Narve, och dennes hånande ord foro honom då i minnet. Han utbrast: »Jag tror, Narve, att jag snarare kommer att gifva dig ett hugg än du att råda öfver mina färder hit!» Därmed gaf han honom ett slag med sin yxhammare och kvad:

»Nyfiken kodräng sporde,
hur korfvarne mig täcktes!
Så stora Ögon -- röda
af kökets rök han gjorde,
när han till marken sträcktes.

Det vet jag, att belackarn,
som äljes hela dagen
skall magra tegar gödsla --
den sotigt fule stackarn
som en hund vardt slagen.»

4

Kormak och trollkvinnan Torveg

På gården Stenstad vid Midfjärd bodde en mycket troll-kunnig kvinna, som hette Torveg. Hon hade två söner. Den äldste hette Odd och den andre Gudmund, och bägge voro de synnerligen stormodige män. Odd styrde ständigt sina steg till Torkels pä Tunga. Gärna satt han där och språkade med Stengärd. Hennes fader Torkel gjorde sig vän med bröderna. Till sist äggade han dem att lägga sig i försåt för Kormak; och Odd menade, att det kunde de nog rå med. En dag, när Kormak kom till Tunga, satt Stengärd på tvärbänken inne i hvardagssalen, och trollkvinnan Torvegs söner voro där ock. De höllo sig redo att öfverfalla Kormak, så snart denne trädde in. Vid den ena sidan om dörren stod ett draget svärd, som Torkel satt dit; och vid den andra hade Narve uppställt en långskaftad lie. När Kormak steg fram i dörren, föll lien ned och träffade svärdet, så att en djup skåra slogs däri. Då kom Torkel till och sade, att Kormak åstadkom mycket ondt där. Han utfor i hetsiga ord, skyndade sedan in i salen och befallte Stengärd att genast gå därifrån. Aldrig mera skulle hon och Kormak få se hvarandra, förklarade han. Kormak trädde in i salen. Som han kom fortare än Torvegs söner väntat, blefvo desse häpna. Han blickade sig omkring, men då han ej såg Stengärd utan i stället de båda bröderna, som höllo på att hvässa sina vapen, vände han skyndsamt om. Han kvad:

»Sina skärors skärpa
de därinne ökte,
medan hennes blida
anlet blott jag sökte.

Ärnar Torkel desses
vapen mot mig vända,
skall än större ofärd
jag den lömske sända.»

När han sedan icke fann Stengärd, utbrast han:

»Stark min längtan stiger
efter svunnen kvinna,
salens bästa prydnad
var ej där att finna.
Fåfängt mina blickar
irrat genom huset
att ur hennes ögon
fånga fagra ljuset.»

Omsider kom han fram till den byggnad, i hvilken Stengärd var dold. Han bröt upp dörren och talade med henne. »Du far ovarsamt fram,» sade hon, »då du söker samspråk med mig, ty vet, att Torvegs söner äro satte att taga ditt lif.» Kormak svarade:

»Må det stymparparet
sina vapen hvässa!
Vet, mitt lif dock icke
tagas skall af dessa.
Om å vida fältet
löst på mig de ginge,
vore, som om ulfven
strid med fåren finge.»

Och han tillbragte dagen där hos henne. När hennes fader Torkel såg, att den plan, han lagt, hade misslyckats, bad han Torvegssönerna lägga sig i bakhåll för Kormak nere i en dal utanför gården. »Narve skall draga med eder», sade han; »själf stannar jag hemma och kommer eder till hjälp, ifall det behöfves.» Om aftonen begaf Kormak sig ifrån gården. Så snart han nådde dalen, fick han se tre män där. Han utbrast:

»Där på lur de ligga, men att hän mig drifva från den mö, jag åtrår, skall dem brydsamt blifva, ty ju värre afund våra möten vålla, desto mera skall jag kär den hulda hålla.»

Då sprungo Torvegs söner upp och anföllo. Länge måttade de sina hugg emot honom, medan Narve endast vankade ovärksam omkring dem. Från gården såg Torkel, att det gick långsamt för dem; och han grep sina vapen. Men i detsamma kom Stengärd ut ur byggnaden. När hon såg, hvad fadern ärnade, fattade hon tag i honom, så att han ej kom att springa bröderna till hjälp. Striden borta i dalen lyktades så, att den äldste brodern Odd stupade, och Gudmund blef till kamp oduglig. Han dog sedan af sina sår. Kormak återvände hem, medan Torkel tog vård om bröderna. Kort tid därefter red Kormak hän till deras moder, trollkvinnan Torveg, och sade, att han ej längre ville hafva henne boende där vid fjärden. »Inom den tid, jag bestämmer, skall du förfoga dig härifrån; och lyster det mig att hålla inne alla böter för dina söner.»

»Gärna tror jag,» svarade hon, »att du förmår drifva mig bort ur häradet och låta mina söner ligga ogille, men jag skall vedergälla dig därmed, att aldrig skall Stengärd varda din.»»Sådant har du icke i din makt, du ondskefulla käring,» svarade han.

5

Torvegs hämd

Sedan for Kormak till Tunga och besökte Stengärd alldeles som tillförene. En gång, när de samtalade om allt, som nyss timat, syntes hon icke otillfreds härmed. Kormak kvad:

»Älfvarna alla i landet
förr upp mot fjällen de rinne,
än jag dig släpper, du ljusa I
lös från min hand och mitt sinne.»

»Orda icke så stort härom,» sade Stengärd; »mångt kan komma emellan.» Då kvad Kormak:

»Kvinna, mitt öga du fröjdar,
brudlin en gång skall dig smycka:
hvem vill du kora till make,
gifva den ljufvaste lycka?

Hon svarade:

»Kämpe, till make jag korar
ömhjärtad broder af Frode --
varda mig ödena hulda,
varda mig gudarne gode!»

»Nu gjorde du rätt val,» utropade Kormak; »ofta har jag haft min väg hit.»

Stengärd bad honom nu söka vinna hennes fader, sä att han finge henne; och för hennes skull gaf han Torkel sedan många goda gåfvor. Därefter medlade åtskillige andre män emellan dem; och slutet vardt, att Kormak bad om Stengärds hand. Hon blef fäst till honom, och bröllopsdagen bestämdes. Allt var lugnt någon tid. Bud foro nu emellan gårdarne; och en och annan tvist om förmögenhetsställningen uppstod, till dess det underliga inträffade, att Kormak med ens vardt likgiltig för detta giftermål. Detta vållades däraf, att den trollkunniga Torveg öfvat sådan säjd, att han och Stengärd icke kunde få hvarandra. Kormak for icke häller till bröllopet. Och tiden led så fram. Emellertid funno Stengärds fränder det skymfligt, att han ej längre brydde sig om detta gifte; och de rådslogo om hvad som var att göra.

6

Holmgångs-Bärse får Stengärd

En gång samtalade Torkel om Kormaks trolöshet med sin son, hvilken bar hans eget namn jämte tillnamnet tandagnisslaren och som nyligen kommit hem ifrån en utlandsfärd. Den syntes dem bägge värd hämd. »Jag har ett råd att gifva, som duger,» inföll då Narve; »vi skola draga med varor till bygderna västerut och taga in hos Bärse i Sörby. Han är enkeman. Låtom oss få honom med i saken. Han varder oss en tillräcklig hjälp.»Bärse i Sörby var en rik man, stolt och käck. Aldrig skydde han strid; han var van vid holmgångar. Därför kallades han Holmgångs-Bärse. Till honom hade Torveg, den trollkunniga, vändt sig. Hon hade klagat för honom sin nöd: Kormak ville förjaga henne från Midfjärden. Och Bärse hade sedan köpt henne land väster om fjärden. Där bodde hon nu. Narves råd

följdes. Sonen Torkel drog med honom till Sörby, där Bärse tog vänligt emot dem. Om aftonen kom man i lifligt samspråk om de giften, som vore att göra i bygderna. Narve förklarade då, att ett så godt gifte som Stengärd på Tunga funnes icke. »Och är det mångens mening, Bärse,» tillade han, »att det är just dig, hon skulle anstå.»

»Men jag har sport,» genmälte Bärse, »att hinder skulle finnas för det giftermålet, huru godt det än må vara.»

»Om det är Kormak, man rädes för,» sade Narve, »så är slikt onödigt, ty han hafver numera alls intet att med denna sak beställa.»

Då Bärse hörde detta, hänvände han sig till Torkel och bad om Stengärds hand. Torkels svar var gynsamt, och han bortfäste till Bärse sin syster. Med ett följe af sjutton man bröt Bärse sedan upp till bröllopsfärd. Det var utvalde män, som redo med honom. När de nått fram till Torkels gård Tunga, vardt bröllopet genast hållet, så att dessförinnan intet ord därom kom ut i häradet. Allt skedde mycket emot Stengärds vilja. Hon lät kalla till sig Narve. »Gärna ville jag, frände,» sade hon, »att du läte Kormak veta, hvad man här haft före; och jag önskar, att du själf fore med detta ärende hän till honom.»

Narve gaf sig i all hemlighet åstad, men han hade ej hunnit lång väg, då en man vid namn Vige den bålstore kom löpande efter honom. Vige var Bärses frände, en stor, stark och trollkunnig man. Under bröllopsgillet hade han suttit ytterst i salen, lutad upp till dörren, och han hade gifvit akt på alla, som kommo och gingo. Han bad Narve vända om och ej befatta sig med svikliga tilltag. De följdes sedan åt till gården, och natten led. Om morgonen sökte Narve åter alt komma i väg, men hann icke ens så långt som om kvällen, ty Vige låg lurande i ett bakhåll och jagade honom utan förbarmande tillbaka. När bröllopet var lyktadt, drog Bärse med brud och följe hemåt. Stengärd förde med sig guld och klenoder. I godt mak redo de till Rutafjärden. Så snart de farit ur bröllopsgården, steg Narve till häst. Han red till Mel. Här var Kormak sysselsatt med att föra upp en vägg. Han slog den samman med en träslägga. Narve red fram med sköld på arm och svärd vid sida. Han satt rak i sadeln, men blicken lät han, som ett för-skrämdt djur, irra åt alla håll. »Hvad nyheter, Narve?» sporde Kormak; »säg mig, hvad män det var, som gästade eder i natt!»

»Små äro nyheterna,» svarade han, »men gäster hade vi nog af.»

»Hvilka voro gästerna?»

»Där var Holmgångs-Bärse med ett följe af sjutton man. Han höll sitt bröllop där.» »Hvem var bruden?»

»Bärse fick Stengärd Torkelsdotter, och hon sände mig hit för att säga dig den tidenden, så snart de andre dragit dädan.»

»Alltid hafver du ondt att förkunna!»

Han sprang emot honom och gaf honom med släggan ett slag på skölden, så att den for in på bröstet, ref däri en skråma och slog en bulnad i pannan. Narve föll af hästen, som lopp sin väg med skölden. Kormaks broder Torgils, som var tillstädes, menade, att det var väl hårdt gjordt, men Kormak svarade: »Nej, rätt var det.»

Då Narve kommit till sans igen, talades de åter vid. Torgils frågade, huru männen varit bänkade vid gästabudet, och Narve sade honom det. »Visste Stengärd af detta förut?» sporde Torgils. »Nej,» svarade Narve, »icke förr än samma afton bröllopsgästerna anlände.»

Han berättade sedan, hvad som förefallit mellan honom och Vige den bålstore, och tillade: »Nog skall det tyckas Kormak behagligare att göra sina leda färder till Stengärd och snusa henne i hälarne än att slåss med Bärse.»

Kormak genmälte:

»I sköld och i skyggande häst du hålle ett fastare tag, när häftigt min slägga härnäst kring öronen susar till slag! Ej orda om gästabud mer, om sju på en dag du än sport; stryk luggen för pannknölen ner, drag hädan, din tjufstryker, fort!»

Torgils sporde Narve om äktenskapsfördraget mellan Bärse och Stengärd; och Narve sade, att nu vore hennes fränder fria från alla förpliktelser i denna giftermålsak, hvad än månde inträffa. Men hvad bröllopsgillet anginge, åtoge sig fader och son lika ansvar.

7

Kormak förföljer Bärse och utmanar honom

Kormak tog sina vapen och sadlade sin häst. »Hvart ämnar du dig hän?» frågade Torgils. Han svarade:

»Bort för Bärse kvinnan, som min tro jag gaf; hans är sorgsna bruden, mig hon mäst höll af. Slanka mön jag ofta kysste hela dagen -- hit jag aktar föra brud, ifrån mig tagen.»

»Denna färd är vansklig,» menade Torgils, »ty Bärse skall redan ha hunnit hem, innan I träffen hvarandra. Dock vill jag göra dig följe.»

»Jag vill i väg, och jag väntar icke på någon,» utbrast Kormak. Därefter steg han till häst och sprängde af med våldsam hast. Brodern samlade strax folk, och de redo, aderton tillsamman, efter Kormak, som de nådde vid Rutafjärdshalsen. Här hade han sprängt sin häst. Sedan veko de af mot trollkvinnan Torvegs nya gård och fingo då se, att Bärse, hennes beskyddare, stigit om bord på hennes skepp nere vid stranden. Här sade Torveg till Bärse: »Tag emot en liten gåfva -- min hyllest följer den.»

Det var en järnbandad sköld, och kvinnan förklarade, att han ej skulle kunna svårt såras, om han bure detta skydd, samt tillade, att det endast vore en ringa gengäld, för det han här skaffat henne hus och hem. Bärse tackade henne för skänken, hvarefter de skildes åt. Sedan fick hon folk att borra alla de skepp, som voro uppe i land, ty på förhand visste hon om Kormaks och hans följes ankomst. Snart nog voro de vid hennes gård. De begärde att få ett skepp, och hon svarade, att hon ingalunda ville hjälpa dem i väg utan ersättning. »Där borta i skjulet ligger en usel skuta,» sade hon; »den skall jag lega ut för en half mark.»

Torgils menade, att två öre vore tillräckligt, men Kormak invände, att deras färd ej finge häjdas af slikt. Torgils gaf med sig, och de stego i farkosten; men när de kommit ett stycke från land, fylldes den af vatten, och med nöd nådde de åter stranden. »Slängar är du värd -- men icke pengar, vrångsinta käring!» sade Kormak. Hon svarade, att det där blott varit en rätt tarflig list, och Torgils betalte henne penningarne. Under tiden hade Bärse kommit öfver fjärden. Skyndsamt skaffade han sig hästar och gaf sig på hemvägen. När Kormak såg, att han numera icke kunde upphinna honom och Stengärd, utbrast han:

»Bofast i mitt sinne, för min syn hon svinnel Henne skall jag äga dock, när tid är inne. Män, som sökt mig häjda på min giljarled, gifvit korpar föda: jag dem huggit ned!»

Kormak och hans följeslagar togo sina hästar och redo längs fjärden. Under vägen fingo de spörja, att Bärse tagit in hos bonden Tord Arndisson på gården Mule och där samlat kring sig en stor flock män. »För sent komma vi,» sade Kormak; »de ha hunnit att kalla folk till hjälp.»

Torgils önskade nu, att de skulle vända om, enär ringa ära vore att vinna på denna färd, men Kormak svarade blott, att han ville se Stengärd. När de kommit fram till Tord Arndissons gård, tog Bärse där emot dem med det uppbådade manskapet. De talades vid, och Kormak förklarade, ätt Bärse svekfullt tagit Stengärd ifrån honom. »Kvinnan vilja vi nu hafva med oss,» tillade han, »och böter kräfva vi för denna ärekränkning.»Då sade Tord Arndisson:

»Vi vilja bjuda Kormak förlikning; men Bärse råder öfver kvinnan.»

»Ja,» inföll denne, »I hafven alls ingen utsikt att få henne med eder; men i stället vill jag gifva Kormak min egen syster till äkta, och kan han sägas vara väl gift, om han får Helga.»

»Detta är ett godt anbud,» sade Torgils, »besinna det, broderi»

Men Kormak stod tyst. Samma dag hade kommit till gården en illasinnad spåkvinna vid namn Tordis, som bodde vid Spåkvinnofjället. På förhand hade hon vetskap om Kormaks färd, och hon trädde nu fram och svarade för denne så:»Bjuden honom icke en lättfärdig kvinna; hon är ju en tossa, som ingen dugande man kan nöja sig med. Och ej skall det hugna hans moder, att hans öde vänder sig så illa.»

»Packa dig i väg, du leda häxa,» utbrast bonden Tord, »sannas skall det, att Helga, Bärses syster, är en kärnkvinna!»

»Nej,» inföll nu Kormak, »det skall nog sägas, att här talats sanning. På det giftet vill jag icke tänka.»

»Det är oss icke lyckosamt, broder,» sade Torgils, »att lyssna till denna trollpackas ord och afslå detta anbud.»

Då af bröt honom Kormak: »Jag bjuder dig, Bärse, holmgång med en half månads frest på Leidholmen i Middalarne.»

Denna holme kallas nu Stridsholmen. »Där möter jag dig,» svarade Bärse; »det beslut, du tagit, bringar dig ingen heder.»

Därefter gick Kormak omkring i gården och letade efter Stengärd. När han funnit henne, sade han, att hon svikit honom, då hon velat taga en annan man till äkta. »Du var det,» svarade hon, »som först vek från hvad rätt var -- med min vilje hafver detta icke skett.» Då kvad Kormak:

»Finhylt kvinna, du mig lastat,
att jag ej till bröllop red.
Hitåt skalden dock har hastat,
tills hans fåle segnat ned.
Utan nåd den måste falla --
kunde icke hinna dig.
Störte mina hästar alla,
blött jag mäktar vinna dig!»

Sedan drog han hem med sina följesmän.

8

Kormak lånar svärdet Sköfnung.

Kormak sade sin moder Dalla, huru allt aflupit. »Ringa är den lycka, ditt öde unnar oss,» sade Dalla; »ty du har förkastat det yppersta gifte, och vanskligt blifver det dig att slåss med Bärse, som är enväldig kämpe och äger goda vapen.»

Bärse ägde svärdet Hviting, ett skarpt svärd, vid hvilket en amulett var fäst. Han hade burit det i många faror. »Hvad för vapen har du att sätta emot Hviting?» sporde modern. »En stor och hvass yxa,» svarade Kormak. Då fann Dalla det rådligast, att han droge hän till storbonden Skägge och begärde att få af honom låna svärdet Sköfnung. Detta hade varit konung Rolf Krakes fräjdade vapen, som isländingen Skägge en gång tagit ifrån hans graf. Kormak for hän till Skägge och förtaide honom, huru allt stod, samt bad honom låna sig Sköfnung. Men denne svarade, att det hade han ingen lust till, enär Kormak och vapnet alls icke passade för hvarandra. »Sköfnung är sen af sig, men du är våldsam och vild.» Kormak vände missnöjd hem och sade sin moder Skägges vägran. Denne plägade hjälpa henne med tillsynen Öfver hushållningen; och god vänskap rådde emellan dem. »Han skall nog ändock låna dig svärdet,» sade hon, »om han också ej med ens lämnar det ifrån sig.»

»Det är dock icke tillbörligt,» utbrast han, »att han sparar på det för mig-- men icke för dig!»

»Du är ett brushufvud,» svarade modern Dalla. Några dagar därefter bad hon sonen åter draga till Skägge. »Nu skall han låna dig svärdet,» menade hon. Han infann sig hos Skägge och bad åter om Sköfnung. »Svårt får du att handskas med detta vapen,» sade Skägge; »en pung hänger vid det, och den skall du låta vara orörd; sol får icke skina på fästets knapp, och du får icke omgjorda dig med det, utom då du rustar dig till kamp. När du kommit fram till stridsplatsen, skall du sätta dig någonstädes ensam ned och draga det ur slidan; håll sedan fram klingan och blås därpå; då skall en liten orm skrida fram från hjaltet; och till sist skall du luta svärdet så, att ormen desto lättare glider in igen.»

»Mycket hafven I för eder, I trollkarlar,» sade Kormak. »Hvad jag sagt dig, är dig till gagn nog,» svarade Skägge. Kormak återvände hem och sade sin moder, huru färden gått. »Mycket förmår din vilja hos Skägge,» sade han, visade henne svärdet och ville draga det, men det gick icke ur slidan. »Väl mycket föraktar du goda råd, frände,» sade Dalla. Han satte dock fötterna emot svärdshjaltet och slet af pungen. Då gaf Sköfnung ett vrål ifrån sig och blef i sin slida. Och tiden led till holmgångsmötet.

9

Holmgången

Då dagen var inne, red Kormak hemifrån med ett följe af femton man. Och Bärse drog åstad med ett lika stort. Kormak kom först till stridsplatsen. Han sade sin broder Torgils, att han ville vara ensam. Sedan satte han sig ned och spände af svärdet, som han bar utanpå dräkten, men han aktade sig ej för att låta solen skina på fästets knapp. När han sedan ville draga det, fick han det häller ej att röra sig, förrän han trampat på hjaltet. Då kröp ormen fram; men han skötte icke svärdet, som han borde det hade därför mist sin lycka, och det for skriande ur slidan. Därpå gick Kormak bort till sina män. Bärse hade då med sina följeslagar hunnit fram till stridsplatsen. Många andra voro äfven tillstädes, som ville åskåda detta möte. Bärse talade:

»Du har äskat mig till holmgång, Kormak; men jag bjuder dig nu i stället ett envige, ty du är en ung och föga pröfvad man, och holmgång är icke så lätt att sköta som envige.»

»I envige skall jag ej strida bättre,» svarade han; »jag vill våga försöket och i allo visa mig såsom din vederlike.» »Här är det du, som bestämmer,» sade Bärse.

Detta var holmgångslagen. Ett skinntäcke skall bredas på marken, fem alnar i vidd och med öglor i hörnen; i dessa sättas tränaglar med utskurna hufvud; de kallas tjasnor. Den man, som ordnar allt, skall skrida hän till naglarne i sådan ställning, att han kan se himlen emellan sina ben, och skall han hålla i örsnibbarne, medan han framsäger de öfliga ord, som sedan nytjas vid det blot, hvilket kallas tjasnablot. Utanom skinntäcket skola trenne fält afsättas, en fot breda, och utanför dessa skola fyra hasselstänger resas. De kallas hasslor, och när allt är gjordt, såsom nu sagdt, är marken hasslad. Hvarje man hafve tre sköldar. När dessa äro sönderhuggna, träde han in på skinntäcket, ifall han då befinner sig därutanför. Och värne han sig sedan där endast med sina vapen. Den hugge först, som är utmanad. Varder en af de kämpande sårad, så att blod flyter på skinnet, då är han icke skyldig att strida längre. Om någon stiger med ena foten utanför hasslorna, viker han, men stiger han med båda, flyr han. För en hvar af de stridande skall en man hålla sköld. Den, som varder värst sårad, gälde holmgångslösen tre mark silfver.

Nu tog man ett skinntäcke och bredde det ut under deras fötter. Torgils höll sköld för sin broder och Tord Arndisson för sin vän Bärse. Denne högg först, och han klöf Kormaks sköld. Kormak svarade med ett lyckligt hugg. Tre sköldar höggo de sönder för hvarandra. När Kormak sedan svängde Sköfnung emot Bärse, tog denne emot hugget med sitt svärd Hviting. Sköfnung tog af dess udd, så att denna hven hän på Kormaks hand, sårade tummen och klöf bort dess spets. Då flöt blod ned på skinntäcket, och följeslagarne trädde fram mellan kämparne och bjödo dem att hålla upp med striden. »Det är en klen seger, Bärse vunnit,» sade Kormak, »för min skavanks skull, om vi nu också skola skiljas.»

Då han sedan lät Sköfnung falla, kom den att träffa Bärses sköld, som Torveg skänkt denne, så att det blef en stor skåra i svärdet; och ur skölden flögo gnistor. Bärse kräfde holmgångslösen, och Kormak lofvade, att den skulle varda honom gulden. Därmed skildes de.

10

Efter holmgången träffade Bärse sin husfru Stengärd, och när hon sporde, huru kampen utfallit, var hans svar:

> »Hugg kan Kormak skifta, kämpe käck och stark, måste dock sig köpa fri med trenne mark. Mig till strid att mana djärfves han ej mer. Lyckan gaf mig seger, stads’ hon mot mig ler.»

Kormak drog hän till sin morbroder Stenar, en hårdsint man, som bodde på gården Ellide. Han berättade hvad som timat, och Stenar vardt mycket missnöjd. »Ja,» sade Kormak, »jag ärnar draga bort från landet; och öfverlämnar jag åt dig att betala Bärse holmgångslösen.»

»Ej hör du till de allra oförvägnaste, frände,» genmälte Stenar, »men holmgångspenningarne skola gäldas, om så varder nödigt.»

Kormak stannade där på Eliide några dagar; och hans hand, som icke blifvit ombunden, svullnade upp. Med morfadern Stenar gaf han sig sedan därifrån. De styrde ridten fram mot Sörby, där Bärse bodde. Därifrån kom snart en flock män ridande emot dem. Bärse var med. Han hälsade Kormak och sporde:

»Huru är det ställdt med ditt sår, Kormak?»

»Det reder sig nog,» svarade han. »Vill du, att jag skall läka det,» återtog Bärse, »fastän min hand vållat det? I så fall skall du ej länge hafva men däraf.»

»Nej,» sade Kormak, »med dig vill jag städse ligga i ond fäjd.»

Då kvad Bärse:

»Pä förlorad tvekamp
jämt du månde tänka.
Glad i nya strider
skall min klinga blänka,
ty min hand är pröfvad;
skars din sköld isär,
sist när du till holmgång
hade stolt begär!»

Därpå vände de båda om; och Kormak begaf sig hem till sin moder på Mel. Hon läkte hans hand; dock blef där ett stort ärr. Skåran, som kommit i svärdet Sköfnung, sökte de hvässa bort. Men ju mera de hvässte, dess större vardt den. Därefter for Kormak bort till Skägges gård Röke. Han kastade Sköfnung för dennes fötter och kvad en visa:

»Tag ditt svärd -- se, äggen
ej mer bita kan.
ej den bet i Bärse:
segerrik vardt han.
När i kamp för rosäd
kvinna vapnen gnydde,
var det mig, o Skägge,
segern undanflydde!»

»Ja, det gick, såsom jag anade,» sade Skägge. Kormak hastade därifrån. Och när han åter träffade sin moder Dalla på Mel, kvad han:

»Sköfnung blott skada mig vållat,
vårdslöst han udden bröt af
Hvitings förhäxade klinga --
udden ett skrubbsår mig gaf!
Sköfnung sig skriande rörde,
när han ur slidan drogs ut,
vred lik en björn, hvilken brummar,
drifven ur idet till slut.«

Åter drog Kormak till Skägge, och när denne en dag yttrade, alt den där holmgången allt vore en klen bedrift, utbrast han:

»Stridsvan granne, mig det tycktes, som om all min kraft jag lade i ditt svärd, då ned min ovän det i strid att hugga hade. Vet, o kvinna, du, som skalden ej förmår ur hjärtat slita: ingen skärpa fanns i vapnet, som till döds en man kan bital«

11

Bärse besegras af Kormaks morbroder Stenar

Om vintern höllos lekar i Sörby, där Bärse bodde. I dem deltogo hans son Åsmund och den nämde bonden Tord Arndissons tvenne söner, hvilka voro yngre och icke så starke. Åsmund tade ej band på sina krafter, och ofta kommo Tords söner hem blå och blodige. Däröfver blef deras moder Tordis så förtörnad, att hon bad sin man anmoda Bärse att gifva den upprättelse, som hans son Åsmunds framfart kräfde. Omsider lät Tord förmå sig att draga hän till sin gode vän och af honom fordra böter. »Allt för penninglysten är du,» sade Bärse, »och ringa hoder hafver du af att komma med slikt -- och behöfver du icke anse det såsom någon din förlust, ifall jag behåller alla mina egna penningar för mig själf.»

Tord Arndisson vände åter hem; och under vintern var vänskapen ej stor emellan dem, fast Bärse förstod, att det var husfrun Tordis, som drifvit sin man att kräfva honom. Våren kom, och det led fram till tingstid. Bärse och hans vän Tord hade alltid tillförene plägat göra hvarandra följe till Torsnäs ting. Men när Bärse denna vår kom hem till hans gård Mule, hade han redan ridit därifrån. »Vår gamla sed har Tord nu brutit, då han ej inväntat mig,» sade Bärse till husfrun. »Din är skulden,» svarade hon, »men detta är endast ringa hämd -- ifall ej en större vankas!»

De kommo i hårdt ordskifte, och Bärse menade till sist, att ifrån hennes anslag skulle mycket ondt komma. När han nått fram med sina män till tinget, gingo de hän till den bod, som ägdes af den fräjdade höfdingen Olof påfågel från Hjardarholt. Bärse var hans tingsman. Mycket folk hade flockat sig i boden, och rum fanns ej för Bärse. Äljes var han van att sitta bredvid Tord, men den platsen var nu upptagen. Där satt en högrest och kraftigt byggd man i björnskinnskappa och med mask för ansiktet. Bärse ställde sig framför honom; men han vek ej från platsen. När Bärse frågade honom efter hans namn, svarades det i boden, att han hette ömsom Glum och ömsom Skurna. Då kvad Bärse:

»Hvem är han, den hisklige mannen,
med raggiga björnpälsen prydd?
På bänken han trifves -- han hafver
af vännerna mina sitt skydd.
Må Glum eller Skuma han heta,
mig synes, att Stenar han är,
I morgon på valplats vi mötas,
i ögat jag skåde dig där!»

»Och är det dig icke nödigt att dölja ditt namn, björn-kappekarl!» tillade hon. »Ja, så är det -- jag heter Stenar», sade den andre, »och jag har tre mark i silfver att å min systerson Kormaks vägnar betala dig, ifall så skall ske. Men först är det jag, som manar ut dig till holmgång -- måhända du så kan två gånger få dig tre mark, eller också mister du alltsamman!» Bärse kvad:

»Alt ut mig till holmgång mana,
är eder, o fränder, en fröjd.
Slikt gör mig ej sorg, ty veten,
att strid gör mig städse förnöjd,
Lans-svingare gammal jag nämnes.
Mot Stenar jag släpper med lust
den stridsstorm lös, som I asken;
ej fruktar jag åter en dust.»

»Uppenbart är det,» tillade han, »att i fränder slån mig efter lifvet, och väl vore det, om du finge känna, huruvida sådant är efter mitt tycke -- det vore väl, om ditt öfvermod satte sig något.»

»Vi vilja visst icke din död,» sade Stenar, »men nog skulle det fägna oss fränder, ifall du lärde förstå att sätta på dig själf det värkliga värdet!»

Bärse förklarade, att han skulle infinna sig till holmgången. Han gick in i ett afslängdt, mindre rum i boden och stannade där. På tinget blefvo männen en dag kallade samman till simning. Stenar frågade Bärse: »Vill du kappas i simning med mig?»

»Jag har lagt bort den idrotten; dock vill jag vara med,» genmälte han. Så simmade de i kapp. Bärse förde sig hög och stram i vattnet. Om halsen bar han sin amulett, förvarad i en pung. Då sam Stenar tätt intill honom, ryckte af pungen, kastade den i hafvet och kvad:

»Länge jag lefde,
lät gudarne råda,
aldrig jag bar
brunröda strumpor,
aldrig om halsen
en skinnpung hängde,
diger af trolltyg --
jag lefver ändock!»

Därefter summo de i land. Det var på Bärses forne vän Tords inrådan, Stenar begick detta svek emot honom, på det att han måtte duka under i holmgången. När det ebbade, vandrade Tord utmed fjärden. Han fann amuletten och gömde den.

På den dag, som blifvit bestämd för holmgången, trädde Stenar och Tord ut ur boden. Den förre bar det svärd, som helte Skryme; det kunde aldrig få fläck på sig och var i öfrigt utan vank. Höfdingen Olof påfågel försåg Bärse med folk för holmgången. Äljes plägade alltid Tord Arndisson hålla sköld för honom; men denna gång uteblef han. Kämparne mötte hvarandra på stridsplatsen. Bärses sköldsven är icke nämd. Kormak höll skölden för morbrodern Stenar; Bärse hade med sig den, som trollkvinnan Torveg skänkt honom. Tre sköldar hade de hvar. Två sköldar högg Bärse med svärdet Hviting itu för Stenar, men när han åter svängde svärdet, höll Kormak upp den tredje skölden, så att det tog fäste i dess järnbeslag; raskt lyfte han skölden ännu högre upp, och i blinken högg Stenar med sitt svärd Skryme till Bärse; det slog i randen på hans sköld, slant ned i hans bakdel och hven sedan längs låret ned i knävecket, så att det till sist fastnade i benet. Då föll Bärse, och Stenar ropade: »Nu äro penningarne för Kormak betalta!»

Bärse sprang upp och gaf honom ett hugg: hans sköld klöfs och svärdsudden råkade honom i bröstet. Men då störtade Tord fram och stötte Stenar lös ifrån Bärse; hvarpå han utbrast:»Nu hafver jag gifvit dig betalning för mina söners sveda och värk.»

Därefter vardt Bärse buren in i en bod, och hans sår förbundos. När Tord vände hem till sin bod, kom Bärse att se honom, och han kvad:

»Då jag ungdomskrafter hade,
stolt jag bland allt folket stod
som en holmgångskämpe god;
»kämpe god,» man tidigt sade.

Mina vänner -- så jag sagt mig --
vilja se mig, fordom stark,
ligga lik i Sörby mark:
det är allt, hvad lifvet bragt mig!»

Tord stannade och genmälte: »Din död vilja vi icke, men smälek unna vi dig denna gång.» Dä kvad Bärse åter:

»Mig ha svikit forne vänner,
ingen stred invid min sida,
glädjelöst milt lif skall skrida;
ut jag talar hvad jag känner.

Svårt att trogne vänner finna;
mången ovän gaf jag luktan,
än för ingen bär jag fruktan --
sveksam vän må slikt besinna!»

Därefter vardt Bärse förd hem till Sörby, och han låg länge med sina sår. Den gång, han bars till boden, sade Stenar till Kormak:

»Sport har du, Kormak, Skrymes bedrifter, fällt har den käcke kämparne tolf; nyss för den blanka, blixtrande klingan Bärse omsider segnade ned. »Och min vilja är, att du nu lager Skryme som gåfva, ty denna holmgång anser jag vara min sista.»

Sedan skildes de såsom vänner och drogo livar till sitt.

12

Stengärd förklarar sig skild från Bärse

Bärses sår läktes sent. En gång voro månge män samlade hos honom. Bland dem var Tord. Det blef taladt om holmgången och huru den aflupit. Då kvad Bärse, där han låg:

»Starke Tord, du säg, jag blödde
under oväns svärd, det tunga;
sanning måste fram jag sjunga:
honom, icke mig du stödde.

Så skall lif vet stads’ sig vända:
för en småsak männen springa
mot hvarann med dragen klinga,
nu vår vänskap gått till ända.»

Då gick Tord bort tiil hans hviloläger och räckte honorm amuletten. Hans sår helade han sedan, och de blefvo åter goda vänner. Deras vänskap höll sig, så länge de lefde. Efter allt det, som nu timat, fick Stengärd leda för Bärse och beslöt att skiljas vid honom. Då hon var redo till affärd, trädde hon fram till honom och sade:

»Först blef du kallad Skräck-Bärse, sedan Holmgångs-Bärse -- nu skall du sannerligen heta Rump-Bärse.»

Hon förklarade sig skild ifrån honom. Sedan drog hon norrut hem till sina fränder. Sin broder Torkel tandagnisslare bad hon fara åstad till Bärse och af honom kräfva ut allt hennes gods, hemgift och morgongåfva. Hon ville ej, sade hon, äga honom till man, en vanärad krympling. Brodern tadlade henne icke för hvad hon gjort, utan åtog han sig denna färd.

13

Bärse

När det varades, red Torkel tandagnisslare hän till Sörby kräfde af Bärse Stengärds gods. »Tung är min lott,» svarade denne, »fastän vi båda hafva känning däraf: husfru har jag förlorat och du allt hennes gods här, ty det skall icke lämnas uti»

»Då bjuder jag dig holmgång på Stridsholmen vid Tjaldanäs,» utbrast Torkel. »Sådant må synas dig en lapprisak, slik kämpe som du är,» inföll Bärse, »dock lofvar jag att möta dig.»

De infunno sig på holmen, och striden började. Nu höll Tord Arndisson skölden för Bärse; och en man vid namn Vale höll den för Torkel. När tvenne sköldar voro klufna, bjöd Bärse Torkel att taga en tredje. Bärse hade ett långt, skarpt svärd. »Det svärd, du svänger,» sade Torkel, »är längre än hvad lagen tillstädjer.»

»Det skal strax hjälpas,» svarade Bärse och tog fram svärdet Hviting, grep det med båda händer och gaf Torkel tandagnisslare dödshugget. Då kvad han:

»Nu hafver Tända-
gnisslaren tystnat,
trettio före
honom jag fällt.
Rundt om i bygden
ryktet må bära
ord, som jag talar
till eder nu:

Aldrig jag mera
månde till Valhalls
skinande salar
sända en man,
unnas mig också
ålderdomsdagar,
dock jag till stordåd
duger väl än!»

Och strax utmanade sköldsvennen Vale honom till tvekamp, men Tord Arndisson lade sig emellan, när första huggen skulle skiftas. Han vände sig till dem båda:

»För mången skall det synas som en stor förlust, att tappre män utan fog slå hvarandra ned. Jag tillbjuder mig att medla emellan er.»

Båda gåfvo sitt bifall, och Tord fortsatte: »Freden tyckes mig, Vale, vara mäst tryggad därmed, alt Bärse får Tordis, syster din, till äkta. Det bringar dig heder.»

Bärse samtyckte på det beting, att jorden Bräckaland följde såsom hemgift med kvinnan. Sedan lät han bygga en förskansning kring sin gård och bodde där många år i frid och ro.

14

Torvald Tinten äktar Stengård

En man hette Torvald. Han bodde norrut i Svinadalen, var östens son och kallades Tinten. Han var förmögen och skicklig i handtvärk; därtill var han skald, men med hans manlighet var det ej så väl beställdt. Många fränder ägde han. Släkten benämdes Skidin-garne och hade icke stor lycka med sig. Torvald Tinten bad om Stengärds hand. Hon blef honom gifven enligt frändernas beslut och ingalunda emot sin egen vilja. Detta skedde samma sommar, hon öfvergaf Bärse. Kormak sporde dessa tidender, men han låtsade, som om han intet visste. Kort förut hade han fört sina varor ombord på ett skepp, ty han ämnade fara utomlands tillsamman med sin broder Torgils. Tidigt en morgon begaf han sig emellertid ifrån skeppet. Han uppsökte Stengärd, gaf sig i samtal med henne och bad henne sy sig en skjorta.

Hon menade, att hans besök alls icke vore nödvändigt; hvarken hennes make Torvald eller hans fränder skulle tålmodigt låta det vara ohämnadt. Då kvad Kormak:

»Stengärd, ej den tanken
alls jag mäktar lida,
att du, stolta husfru,
hvilar vid hans sida.
Vet, från mina läppar
löjet uteblifvit,
allt se'n åt den stackarn
dig din fader gifvit.»

Stengärd svarade:

»Slikt röjer uppenbar fiendskap; och skall jag förtälja Torvald ditt hån. Sådant kan ingen man bära med jämnmod.»

Då återtog Kormak:

»Gärna du mig unne
Skidingar att nida.
Kvinna, kraft jag äger
värksam sång att smida:
nida skall jag Torvald,
så att stenar simma,
bringa östens söner
deras sista timma!»

Efter detta skildes de utan vänlighet; och Kormak red tillbaka till sitt skepp.

15

Kormak och Torgils på Härnadståg

Då bröderna lagt ut från landningsplatsen, dök en hval upp vid skeppet; Kormak slungade en pålstaf i den, sä att den sjönk i djupet. Då tyckte man sig känna igen trollkvinnan Torvegs ögon på hvalen. Den kom icke upp mera, men om Torveg spordes det, att hon låg dödssjuk, och är det en gängse sägen, att hon dött af det spjutkastet. Sedan gåfvo sig bröderna till hafs, och de landade vid Norges kust. Vid denna tid var Håkon Adalstensfostre här konung. De foro strax till honom, blefvo väl emottagna och stannade öfver vintern hos honom, mycket aktade. Om sommaren drogo de ut på härnadståg, och många voro de bedrifter, de utförde. I följe med dem var en tysk vid namn Sigurd; med honom gingo de ofta upp i land och härjade. Så hände det en dag, att båda bröderna ensamme mötte elfva män, som genast kastade sig öfver dem; men fäjden slutades så, att de öfvervunno dem alla elfva; hvar-efter de vände tillbaka till skeppen. Deras följesmän, som trodde sig ha förlorat dem, blefvo glade, när de sågo dem återkomma med seger och byte. På detta härnadståg vunno Kormak och Torgils stort rykte. När sommaren gått och vintern nalkades, beslöto de att tillsamman med sine män styra till Norge; och de seglade af. Det blef stark köld, och rimfrost lade sig på seglen; men aldrig brast dem under färden något i raskhet. Kormak kvad en visa:

»Se, isen, broder,
på fjällen glänser,
af rimfrost seglet
nu styfnadt står;
vi ned den kalla
från duken skake,
igenom lemmarne
kölden slår.

Jag ville, broder,
att Torvald kände
just samma kyla
i denna stund,
men lat han ligger
invid den ljusa,
den varma husfrun
i ljuflig blund.»

»Ständigt talar du om henne, broder,» sade Torgils, »och dock ville du icke hafva henne, när detta gifte bjöds dig.»

»Det vållades,» svarade Kormak, »mera af onda väsens rådslag än af mitt vankelmod.»

De fördes nu hän mot några klippor, och med mycken fara refvade de seglen. »Det hade varit godt,» inföll Kormak, »om Torvald Tinten nu hade haft sig en plats här bland oss.»

Torgils svarade leende: »Troligast är det väl, att han har det bättre i dag än vi.»

»Men detta är icke, som sig borde,» sade Kormak. Kort därefter landade de vid Norge.

16

Anyo på härnadstag hemkomst till Island

Medan de varit borta, hade höfdingeskifte här skett. Konung Håkan var död, och Harald gråfäll hade kommit i hans ställe. Bröderna trädde i vänskaplig förbindelse med konungen. Han mottog dem väl. De drogo med honom till Irland och voro med om alla striderna där. En gång, när de gått upp i land, kom en stor här emot dem, och då de båda härarne stötte samman, kvad Kormak:

»Mot väldig härflock
nu klinge sköldar;
jag bär ej fruktan
för blodig död;
ty i mitt sinne
bor nordlandskvinnan;
där vållar, broder,
hon bitter nöd.»

»Aldrig råkar du i någon vansklighet, broder, utan att hon, Stengärd, flyger dig i tankarne,» utbrast Torgils. »Ja, hittills har hon icke gått ur mitt minne,» sade Kormak. Det vardt ett stort slag, och konung Harald vann en härlig seger. Hans folk jagade efter de flyende fienderna; och Kormak och Torgils höllo sig alltjämt vid hvarandras sida. På en gång vände sig nio kämpar emot dem. Då kvad Kormak:

»Hugge vi tvenne
härdade bröder
alla de nio
ärligen ned,
medan den kvinna,
mig har i hjärtat,
sorgsen sig närmar
stymparens säng.»

»Detta är oftast slutet på din visa,» sade Torgils. Därefter stredo de en stund, till dess de nio kämparne fallit. För denna bedrift vunno de stort beröm af konungen och därtill mången annan hedersbevisning. Sedan följde de ständigt konung Harald på hans härfärder. Emellertid märkte Torgils, att brodern alltjämt sof föga, och han sporde honom, hvadan detta kom sig. Och Kormak svarade:

»Vågen brusar; mäktig
klippa jämt den slår,
och vid öars stränder
skyhög bränning går;
så, när jag vill slumra,
sinnet sömnlöst vankar --
vaknar jag, så vaknar
hon i mina tankar.»

»Jag kan säga dig, broder,» tillade han, »att jag vill segla hem till Island.»

»Många olyckor lura längs din stig, broder,» svarade Torgils, »och icke vet jag nu, hvarthän detta bär.»

Så snart konungen fick spörja Kormaks hemlängtan, kallade han honom till sig och föreställde honom, huru oklok en dylik färd vore. Han afrådde honom därifrån, men det halp icke. Kormak gjorde sig redo alt fara. Vid utseglingen fingo de hårdt väder med väldig sjögång, så att segelstången brast itu. Då kvad Kormak:

»När det vildsint stormar
i Solundarsundet,
skeppsrån sönder springer
invid lömska grundet,
bär jag modet uppe;
men han, Torvald, mister
sitt, när blott den dumbens
gödselkärra brister.

Nu på lugna gården
fege husherrn glädes,
hafshäst, ej han rider,
fuktig färd han rädes.
Dessa vågor skulle
skräck i honom sätta --
hvad han skulle darra
inför dån som detta!»

Då de kommit ut på hafvet, var. vädret alltjämt hårdt; och en gång, när böljorna slogo öfver skeppet, så att männen blefvo våta, kvad Kormak en visa:

»Tinten, veke skalden,
aldrig sett en bölja
öfver skepparns hufvud
kalla skummet skölja;
i sin husfrus armar
hällre varm han trifves,
ingen trefnad mera
mig i världen gifves.»

De hade en mödosam öfverfart och lade omsider till i Midfjärden, där de kastade ankar nära stranden. Då fingo de se en kvinna, som red vägen fram däruppe i land. Kormak kände strax igen Stengärd. Han lät sätta ut en båt och rodde i land. Raskt skaffade han sig en häst och red Stengärd till mötes. När de voro invid hvarandra, sprang han af hästen, lyfte henne ur sadeln och satte henne ned bredvid sig. Hästarne gingo ifrån dem. Och dagen led, och mörkret föll på. »Nu är det tid,» sade Stengärd, »att vi leta efter våra hästar.»

»Dem låta vi vara,» genmälte Kormak. Han såg sig omkring, men ingenstädes fick han syn på hästarne. De hade slagit sig till ro nere vid en bäck ej långt från stället, där de båda sutto. Nu skred natten fram, och de gåfvo sig till att vandra, tills de kommo till en liten gård, där man tog emot dem och gaf dem den förplägnad, de behöfde. Om natten hvilade de på hvar sin sida om en brädvägg. Kormak kvad:

»Skilda vi hvila, o kvinna!
Räds jag, att ödet, det vreda,
ej skall till sällhet oss leda,
huru än sinnena brinna.
Allt måste lyda dess vilja;
ljufva, när skola vi samman
dela vårt bolster med gamman,
när skall alls intet oss skilja?»

»Bättre hade det varit,» sade Stengärd,» att vi bägge aldrig mött hvarandra.» Kormak kvad:

»Här i samma boning,
jordens bästa skattl
vi tillhopa slumre
under gruflig natt:
korpen ute skriar,
ingen ro jag äger,
glädjelös jag trånar
här på ensligt läger.»

»Tala icke om en sådan lapprisak,» sade Stengärd. Kormak kvad:

»Förr skola tunga stenarne flyta
lätt såsom korn öfver vattnets yta,
förr skola härliga bärgen stupa
neder i hafvet, det vida och djupa,
förr skall all jorden evärldligt försvinna,
innan hon föder din like, o kvinna,
innan till lifvet din fägring kan väckas --
än kan dig, unga, likväl jag ej läckas!»

»Det där är smicker. Ditt hån vill jag icke hafva öfver mig,» utbrast Stengärd. Kormak kvad åter:

»Fager dröm har länge
lekt i skaldens håg:
bröst mot bröst, du nära
mig omsider låg;
kring min hals jag kände
dina mjuka armar;
månn ej öfver skalden
ödet sig förbarmar?»

»Aldrig skall,» sade Stengärd, »slikt ske med min vilja, ty du har en gång så öfvergifvit detta gifte, att för dig finnes intet hopp mera.»

Sedan sofvo de natten ut. Då Kormak om morgonen var färdig att bryta upp, gick han till Stengärd. Han tog af sin hand en gullring och ville gifva henne den. Men hon sade:

»Trollen tage dig hel och hållen -- så ock ditt gull!»

Då kvad Kormak:

»Ringen, jag bjöd, hon förbannat,
bad mig till trollen den skänka,
skönaste gull, hon sett blänka --
kunde, förhäxad, ej annat.

Torveg, den trollstarka, säjdat
bort från min lefnad all lycka:
skalden fick Stengärd ej smycka,
sällhet, som nalkats, hon häjdat.»

Kormak red bort, harmsen på Stengärd, men ännu mera på hennes make Torvald Tinten. Han red hem till Mel och stannade där vintern öfver. Köpmännen, som varit på färd med honom, skaffade han kost och husrum ej långt ifrån skeppen.

17

Nidvisan

En vinterdag red Kormak hän till Torvald Tintens gärd i Svinadalen för att träffa Stengärd. Han steg af hästen och trädde in i salen. Där satt hon på gafvelbänken; och han slog sig ned bredvid henne. På långbänken satt hennes make Torvald och vid honom Narve, om hvilken förut mera än en gång talats. Denne vände sig till Torvald: »Skall du alls icke hafva något att säga om Kormaks plats härinne -- skall sådant tålas?»

»Slikt tager jag mig icke när,» svarade han; »det är ingen skam, att de talas vid.»

»I så fall är det illa ställdt,» återtog Narve. Kort därefter sammanträffade Torvald Tinten med sin broder Torvard, hvilken bodde norr ut i Fljot. Han omtalade för honom Kormaks besök. »Och du tycker dig kunna fördraga sådant?» sade brodern. »Ännu är ingen skada skedd,» svarade Torvald; »dock fägnas jag ingalunda af hans besök.»

»Jag skall råda bot för dem,» återtog Torvard, »ifall du själf finner det för vågsamt, ty detta är en skam för oss alla.»

Då Torvard nästa gång kom till Svinadalen, förmådde han, tillsamman med brodern och Narve, en landstrykare att för penningar kväda en skändlig nidvisa i Stengärds närvaro. Den gällde henne, och de sade, att Kormak diktat den. Hon vardt nu så vred på denne, att hon ej ens tålte att höra hans namn. Detta sporde Kormak, och han begaf sig strax till henne. Länge sökte han förgäfves att få ett enda ord ur henne. Omsider kom dock det svaret fram, att hon var för-törnad, emedan han diktat nid om henne -- nu Höge det häradet rundt!

Kormak förklarade, att detta var en lögn. »Mycket skulle du för visso träta härom,» svarade Stengärd, »ifall jag ej själf hört det.»

»Hvem kvad den nidvisan, så att du hörde den?» sporde Kormak. Hon nämde mannen och tillade:

»Icke behöfver du vänta ett ord af min mun mera, om detta är sant.»

Kormak red därifrån och letade upp lösdrifvaren. Han tvangs att säga sanningen. Då vardt Kormak vred. Han fann Narve, kastade sig öfver honom och drap honom. Samma öde hade han tillärnat Torvald Tinten, men denne sprang skamsen sin väg och gömde sig. Någre män kommo till och häjdade Kormak. Allt detta spordes rundt om i häradet, och fiendskapen mellan Kormak och bröderna Torvald och Torvard växte. Dessa voro mycket storordiga, och Kormaks vrede höll i sig.

18

Kormaks stridigheter med Torvald Tintens broder

Han bestämde ställe och stund samt lät säga, att han nu ärnade hämnas det gamla nidet emot Skidingarne och all annan förolämpning. Kormak mottog utmaningen. När den bestämda dagen var inne, red han till valplatsen. Men hvarken Torvard eller någon af hans män syntes till. Han träffade en kvinna å en gård därinvid. Hon hälsade honom, och de sporde hvarandra om nytt. »Hvad är ditt ärende hit?» frågade hon; »eller hvem väntar du här?»

Kormak kvad en visa:

»Han, som stolt mig sände
stridsbud norrifrån,
ej till platsen kommit,
östens fege son.
Skräflarn bär i bröstet
hjärteklump af lera;
brodern, Stengärds make,
bär ej ens det mera!»

Därpå sade han: »Nu äskar jag Torvard till tvekamp, ifall så är, att han kan säga sig besitta hjärta, och varde han hvar mans niding, om han icke kommer till valplatsen.»

Nu reste bröderna sak emot Kormak för nid. Hans fränder åtogo sig hans försvar inför rätten. Själf förklarade han, att han alls icke ville framkomma med något förlikningsanbud, ty bröderna voro värde nid men ingen heder; och vore han förvisso ej oberedd att taga emot dem, blott de icke komme med svek. Torvard, sade han vidare, hade ej infunnit sig till holmgången, då han utmanat honom, och därför hade nidet af sig själft träffat honom och brodern. De hade förtjänt att lida sådant. Och han kvad:

»Nidingar, ej skrämmen
I min tunga blid --
skall för nid jag svara,
svarar jag med nid:
er, I af sky värde,
skall det städse bränna;
tills i lönn jag mördats,
skolen I det känna!»

Det led nu fram till Hunavattens ting. Och båda parterna drogo dit. En dag möttes Torvard och Kormak. Då sade den förre: »Vi fränder hafva att löna dig för fiendskap af hvarjehanda slag. För den skull bjuder jag dig holmgång här på tinget.»

»Ar du nu bättre upplagd än förut?» svarade Kormak; »ständigt har du krupit undan.»

»Icke dess mindre skall jag våga leken,» återtog han; »vi tåla ej längre den smälek, du bjuder oss.»

»Jag lofvar,» sade Kormak, »att jag ej skall till detta möte låta vänta på mig.»

Han red sedan hem till Mel.

19

Holmgang - Kormak och Stengärd

Spåkvinnan Tordis från Spåkvinnofjället, om hvilken förut är taladt, var med på Hunavattens ting. Många menade, att där hon var, var god hjälp att vänta. Torvard besökte henne och bad henne om bistånd emot Kormak. Och hon gjorde honom rustad till striden, såsom henne bäst syntes. Kormak underrättade sin moder Dalla om den holmgång, som nu förestod. Hon sporde honom, om han hade några segertankar. »Hvarför icke?» svarade han. »Såsom du nu går och står,» sade modern,» skall du ej vinna seger, ty Torvard lär icke hafva lust att slåss, om icke trolldom är med i leken. Därför tyckes det mig råd-ligast, att du söker upp Tordis spåkvinna, ty här kommer att kämpas med svek.»

»Sådant behagar mig icke,» svarade han.

Han gick dock bort till Tordis och bad henne om hjälp. »Du kommer väl sent,» sade hon, »ty nu bita icke vapen på Torvard; dock skall jag icke vägra dig min tjänst. Stanna här i natt och pröfva lyckan! Jag skall reda dig så väl till, att icke häller du såras af järn.»

Kormak blef där om hatten. Han vaknade, i det han kände en hand lätt trefva under täcket uppe vid hans hufvud. Då han frågade, hvem där var, smög sig någon bort och försvann ut igenom dörren. Kormak for efter och såg, att det var Tordis. Hon stod då på det ställe, där striden skulle utkämpas, och en gås stack fram under hennes kappa. Han sporde henne, hvad nu skulle ske. Hon satte gåsen ned och sade: »Hvarför kan du icke hålla dig lugn?»

Då gick han in och lade sig, men han höll sig vaken för att se, hvad hon tog sig för. Tre gånger kom hon tillbaka, och hvarje gång såg han hennes ansträngningar. När han sista gången följde ut efter henne, såg han, att hon slaktat två gäss och låtit blodet rinna samman i en bolle. Hon höll i den tredje gåsen och ärnade slakta också den. »Hvarför mödar du dig så där, kära mor?» sporde han. »Det sannar sig, Kormak,» svarade hon, »att det icke är så lätt att gifva dig hjälp. Nu hade jag tänkt att förgöra det onda öde, som Torveg lagt på dig och Stengärd. I haden fått hvarandra, ifall jag kommit att slakta den tredje gåsen, utan att någon vetat om det.»

»På slikt tror jag icke,» svarade Kormak och kvad en visa:

»Lön jag lät den leda
käringen dock få,
att ej Torvard månde
trolskt mig nederslå.
Prydd med segeroffer
såg i natt jag henne.
Hvad skall äran rädda?
Jo, de gässen tvenne!»

De infunno sig på den bestämda valplatsen. Spåkvinnan höll sig i ett hus därinvid. Torvard gaf henne ännu mera penningar, och han mottog trolldomsblotet. Då utbrast Kormak:

»Tordis lyder onda
väsen, trolldomsfull --
aldrig tro den kvinna,
annan skänkt sitt gull!
Hesa völvan vållar
ofärd blott och vånda;
fula, lömska häxan
mig till svar skall stånda.»

»Jag skall ställa allt så, att du likväl icke skadas,» hviskade Tordis. Men Kormak skämde ut henne. Han sade henne, att hon blott förmådde göra ondt, och han tog i henne och ville draga henne ut i dörren för att få se hennes ögon i solskenet. Men hans broder Torgils förbjöd honom det. Sådant gagnade till intet, sade han. Nu infann sig på platsen äfven Stengärd. Då Kormak såg henne, kvad han:

»Har jag i tvenne
holmgångar kämpat
häftigt, du stolta
Stengärd för dig!

Intet har mäktat
mana ur lifvet
kärlek, oss ständigt
styrt till hvarann.

Tvefaldt de hårda
huggen ha fallit
häjdlöst i fäjd, du
fagra, för dig.
Närmre du månde
mig än, din make
tjusande stånda,
kärestan min!»

Därpå drabbade Kormak och Torvard samman. Den förres svärd bet icke; och länge skiftade de hugg, utan att svärden gåfvo sär. Till sist gaf Kormak Torvard ett väldigt hugg i sidan, så alt det sjöng, i honom och refbenen bräcktes. Han var nu ej stridbar längre, och måste han gälda en ring i holmgångslösen. Därmed skildes de. Sedan högg Kormak ned offertjuren. Han hade blifvit varm och tog hjälmen af hufvudet och kvad:

»Slog jag det tredje
träffande slaget!
Stengärd, ej längre
skalden förskjut!
Sår icke blödde,
svärd var förhäxadt:
offrade blodet
döfvat dess ägg.»

Han torkade nu svetten af sig på fliken af Stengärds mantel och kvad åter:

»Blod från mitt anlet
ofta jag strukit
flinkt på min mantels
fladdrande flik,
allt medan huggen
växlades heta.
Då var ock sorgsen
tanke hos dig.

Låt nu där hemma
huslige maken
styra och ställa
ständigt allen!
Käraste, lyft mig
upp ur bekymren,
dit du försänkt
din ärrige skald.»

Nu bad Kormak henne, att hon måtte följa honom; men hon svarade, att också hon hade nog med att styra och ställa för tjänstfolket därhemma. Därmed skildes de, och båda voro de missbelåtna. Torvard kom sig sent. Så snart han emellertid kunde stå på fötterna, for han till spåkvinnan Tordis och frågade henne, hvilket bästa läkemedlet vore. »Ej långt härifrån ligger en hög,» sade hon, »hvari alfer bo. Den tjur, som Kormak drap strax efter holmgången, skall du skaffa dig. Dess blod skall du stänka öfver högen, men af köttet skall du tillreda ett gästabud för alferna. Då skall det varda bättre med dig.»

Sedan sände han bud till Kormak, att han önskade köpa tjuren. Denne svarade, att han ej ville vägra honom handeln, ifall han finge för djuret en ring, som Stengärd ägde. Kormak fick ringen, och den döda tjuren fördes bort. Man följde sedan noga Tordis föreskrift. Till männen, som Torvard sändt, kvad Kormak en visa:

»När I fram den offertjuren
fört till gården, spör den kvinna,
som mig all sin kärlek skänkte:
hvar är nu min ring att finna?
Hög skall hennes klagan ljuda,
handen knyter hon i vrede:
svarte svennen bär klenoden,
skalden, Ögmunds son, den lede!

Det gick, som Kormak förmodat. Stengärd blef mycket harmsen öfver att man gjort sig af med hennes ring.

20

Ater tvekamp

Sedan tillfrisknade Torvard hastigt. Då han kände sig rask, red han bort till Mel och bjöd Kormak åter en holmgång. »Det dröjer något, innan du ledsnar vid slikt,» sade denne; »jag skall komma.»

Torvard for som förr till Tordis. Men Kormak sökte ej längre hennes hjälp. Så stodo de åter emot hvarandra på valplatsen. Spåkvinnan hade döfvat Kormaks svärd, så att det icke bet. Och likväl gaf han motståndaren ett så starkt hugg i axeln, att benet bröts af och armen blef obrukbar. Nu måste Torvard betala en ny ring i holmgångslösen. Enligt plägsed högg Kormak sedan ner en offertjur, i det han sade: »I vanskligt läge befinna vi oss, då vi nödgas tåla såväl oförrätt af eder som trolldom af Tordis, häxan.»

Mycket gramse på hvarandra, vände de sedan hem bägge.

21

Kormak og Stengärd i Norge

När våren kom, gingo de främmande köpmännen ombord för att segla bort. Och bröderna Kormak och Torgils beslöto att göra dem följe med sitt eget skepp, som stått öfver vintern förtöjdt i Rutafjärden. När de voro segelfärdiga, gjorde Kormak ett besök hos Stengärd. Han gaf henne i all ro två kyssar, innan de skildes. Men härmed ville Torvald Tinten icke nöjas. Bägges vänner trädde emellertid medlande emellan; och skulle Kormak gifva böter. Han frågade, hur mycket de begärde, och brödren Torvard inföll: »Just de två ringar, som jag förlorat i holmgång.» Då kvad Kormak:

»Tvenne kyssar -- tvenne ringar!
Dyrt att vara kärleksfull!
Famntag af min egen Stengärd
gäldas skall med gull.
För två ljudeliga kyssar
ingen mera gifvit!
Mycket fridsam älskogsgamman
har mig kostbar blifvit.»

Då han kommit till skeppet, kvad han en ny visa:

»Förrn från land vi stäfven
utåt hafvet vända,
vill dit bort till dalen
jag en visa sända:
Kvinna, som där dväljes,
höre alla orden:
mera kär än lifvet
är du skalden vorden!»

De seglade öfver till Norge och begåfvo sig till konung Harald gråfälls hird, där de togos emot väl. Om Stengärd berättas det, att hon bad sin make Torvald Tinten, att också de måtte göra en utlandsfärd. Han fann det ej rådligt, men kunde dock ej afslå hennes bön. Snart voro de ombord på sitt skepp och kommo öfver hafvet. Då de skulle landa vid norska kusten, satte vikingar efter dem och ville plundra dem och taga Stengärd bort med sig. Men Kormak fick spörja detta och gick genast till sjös. Han kom och gaf Stengärd och hennes make så god hjälp, att de ej förlorade något af sitt gods. Sedan foro äfven

de till konungens hird. En dag, då Kormak gick öfver gatan, fick han se Stengärd, där hon satt inne i en frustuga. Han trädde strax dit in, satte sig bredvid henne och var språksam. Fyra kyssar gaf han henne. Delta blef Torvald Tinten varse, och han drog sitt svärd. Men då sprungo några kvinnor fram och häjdade honom. Sedan sändes bud efter konung Harald. Då han kommit tillstädes, sade han:

»Svårt är det att hålla osämjan borta ifrån eder bägge. Men fred skall jag likväl stifta nu.»

Detta hade de intet emot, och konungen fortsatte: »Den ena kyssen skall vara för den hjälp, Kormak gaf eder vid landningen, den andra för det han här uppvaktat Stengärd; men för de bägge andra skall han böta två ören i gull.» Då kvad Kormak samma visa, som förut är nedskrifven:

»Tvenne kyssar -- tvenne ringar!
Dyrt att vara kärleksfull!
Famntag af min egen Stengärd
gäldas skall med gull.
För så ljudeliga kyssar
ingen mera gifvit.
Mycket fridsam älskogsgamman
har mig kostbar blifvit.»

Då Kormak en annan dag gick fram på gatan, såg han ånyo Stengärd. Han gick hän till henne och bad henne följa sig. När hon icke det ville, tog han tag i henne. Hon ropade på hjälp. Konungen, som var i närheten, skyndade fram. Han fann detta beteende underligt, tog henne ifrån honom och tilltalade honom ovänligt. Konung Harald vardt vred; men Kormak stannade dock kvar vid hirden. Snart vann han åter konungens ynnest, och allt var sedan lugnt under vintern.

22

Färd till Bjarmaland

Nästa vår var konung Harald med en stor flotta ute på tåg till Bjarmaland. Under denna färd var Kormak skeppshöfding; och Torvald Tinten var det äfvenså. Flere skeppshöfdingar äro icke nämda. Då do seglade fram i ett sund helt nära hvarandra, tog Kormak rorpinnen och dref den i Torvalds öra, så att han sanslös segnade ned ifrån styret. Men Kormaks skepp kom ur kosan, när det miste rorpinnen. Stengärd, som satt bredvid sin make Torvald, grep i rodret och styrde skeppet hän emot bredsidan af Kormaks. Då denne såg det, kvad han:

»Storslagne maken
satt vid din sida --
täppte hans öra
häftigt jag till!
Mer ej din stämma
mäktar han höra,
slogs han af säkra
slaget i däck.

Stengärd, du stolta,
hit du ej styre,
farlig att nalkas
skalden är nu.
Hurtiga kvinna,

häjda ditt högmod,
icke det hålle
skeppet hitåt!»

Men hon styrde på, och Kormaks skepp kantrade. Allt manskapet bärgades dock strax, enär mycket folk befann sig i närheten. Torvald kom snart till sans igen och seglade åter sin led framåt. Sedan erbjöd konungen sig att medla emellan dem, och båda gåfvo de härtill sitt bifall. Han lät det slag, Torvald fått, gå jämt upp mot det omak, som vållats Kormak. Om aftonen gingo de i land, och snart sutto konungen och alle hans män vid måltiden. Ytterst vid tältdörren satt Kormak och drack tvemän-nings med Stengärd. Medan han höll på härmed, stal en man på spe bort spännet ur hans mantel, som han lagt ifrån sig; och han saknade det, när han åter skulle taga manteln. Strax sprang han upp och for med sitt spjut efter mannen. Han slungade spjutet, men det träffade ej. Då kvad han:

»Från min mantel mannen
sköna spännet tog,
medan jag med smärta
husfrun drack och log.
Dråpligt skaft har spjutet,
kunde stenar splittra;
dock du ser därborta
det i mossen glittra!»

Därefter drogo de till Bjarmaland och sedan åter till Norge.

23

Kormak och Stengärd skiljas

Samman med Stengärd lämnade Torvald Tinten på sittskepp Norge. Han ärnade sig till Danmark. Kort efter seglade bröderna Kormak och Torgils samma väg fram och kommo sent en afton till Brännöarna utanför ön Hisingen. Där sågo de Torvalds skepp ligga. Själf var han ombord med någre af sina män. Allt deras gods hade vikingar rånat ifrån dem; och Stengärd hade de fört bort med sig. Deras höfding hette Torsten, son af Åsmund Äskesida, hvilken en gång haft stora strider med Kormaks fader Ögmund. Då Kormak och Torvald Tinten träffade hvarandra, sporde den förre, om det på något sätt gått dem illa. »Ja, det har visst icke gått oss som allra bäst,» svarade han. »Hvad har händt? Är Stengärd borta?» »Borta är Stengärd och allt vårt gods.» »Hvi söken I ej att få det åter?» »Vi äro icke starke nog.»

»Säger du dig vara sä medtagen!»

»Ja, icke förslå våra krafter till ett slag med Åsmunds-sonen Torsten; men om du själf har styrka nog, så gör ett försök!»

»Ja, fara skall jag,» slöt Kormak. Om natten stego de båda bröderna ombord i en båt och rodde hän till vikingaskeppen. De gingo upp på höf-dingen Torstens skepp. Stengärd satt där i lyftingen. Hon var redan vigd till husfru åt en af härmännen. De fleste af dessa voro emellertid uppe på land och värmde sig vid eldarne. Kormak utsporde nu skeppskockarne om allt hvad han ville veta; och de sade honom det. Sedan gingo bröderna på landgångsbryggan upp i lyftingen. Här grep Torgils brudgummen och drog honom hän till skeppsbordet, där Kormak drap honom. Torgils sprang då i sjön med Stengärd och sam i land. Dä Kormak, som störtat sig efter, var nära stranden, slingrade sig ålar kring hans armar och ben, så att han var nära att sjunka. Då han gjort sig fri, kvad han:

»Jag sam i hafvet,
men dammens stormän
mig öfverföllo
helt lömskt och brådt.
Om desse hjältar
mig gifvit döden,
i Odens salar ej
fröjd jag fått.»

Han sam i land och förde sedan Stengärd till hennes make Torvald. Denne bad henne nu, att hon måtte gå ombord med Kormak och följa honom; ty käckt hade han bragt henne tillbaka. Kormak själf var mycket med härom, men Stengärd svarade, att hon icke ville förändra sin lott. Då utbrast Kormak:

»Nej, den lyckan är mig icke förunnad, ty onda väsen hafva tidigt ställt sig i dess väg.» Och han kvad:

»Intet du mera månde
mig skänka --
ej ens en tanke,
ärlig och god!
Föga du mäktar
make att välja,
lägg dig att sofva
sött hos din man!

Jämmerlig vekling
vinne din kärlek:
nu är du honom
närmre än mig!
Visa, jag kväder,
kval hon dig gifve,
vare hon diktad,
vänner, för er!»

Han bad Stengärd följa sin husbonde.

24

Kormaks död

Därefter vände Kormak och Torgils tillbaka till Norge, men Torvald Tinten drog med Stengärd upp till Island. Snart härjade bröderna i Irland, Bretland, England och Skotland; och de vordo vida fräjdade män. De stormade först det fäste, som heter Skardaborg, innan de med en ansenlig här hastade upp i Skotland och utförde där många storvärk. Ingen i den hären var Kormaks jämlike i styrka och mod. En gång, då de härjat, satte Kormak ensam efter den flyende fienden, medan hans folk dragit sig ned till skeppen. Då kom den rese, till hvilken skottarne plägade offra, ut ur en skog emot honom; och en hård brottningskamp tog vid. Kormak var svagast, ty resens kraft var förstärkt med trolldom. Då såg Kormak på sitt svärd Skryme; det hade glidit ut ur slidan. Han sträckte sig fram efter det och gaf resen dödshugget; men i detsamma tryckte denne sina händer så fast i Kormaks sidor, att hans refben bräcktes. Han föll, och resen störtade död öfver honom, så att han icke förmådde stiga upp. Emellertid voro hans män ute och letade efter honom. Han fanns och fördes ombord på skeppet. Där kvad han:

»Nyss med skottars höge rese
väldigt nappatag jag tog;
annat var det, när hon, Stengärd,
lena armar kring mig slog.
Farlig hjälp jag fick af Skryme;
äljes jag för jättens svärd
fallit själf -- och glad hos Oden
Öl jag druckit, Valhall värd!»

Sedan eftersåg man Kormaks sår: alla refbenen voro brutna. Han förklarade, att inga läkemedel hulpe, och låg så någon tid i sina sår. Hans män sörjde mycket öfver att han farit så ovarsamt fram. Han kvad:

»Kvinna, som mitt sinne värmde!
Vet, som fräjdad kämpe jag svor,
att svärdet skulle skydda
mig mot strådöds skam en dag.
Nu -- ej ens för den jag rädes;
mänge lida sjukdoms nöd.
Hufvud, hjärta, som du värmde,
röras snart af iskall död.»

Och åter kvad han:

»Ej din man, du vana,
lyfte svärdprydd hand
stolt som jag en morgon
nyss på Skotlands strand.
Kring mitt hufvud hördes
svängda klingors sus;
korpen brynte näbben
röd vid blixtars ljus.»

Då det började att lida med honom, kvad han sin sista visa:

»Jag på mången valplats drog
svärd, som flög i kämpens panna;
djupa, röda sår jag slog,
hvilkas blod ej kunde stanna.
Mången hjälte lät sitt lif,
när mitt svärd gått ur sin slida;
själf jag måste strådöd bida ....
Stengärd, du mitt hjärtas vif!»

Sedan sade han, att han öfverlät sin broder Torgils allt godset och folket; honom unnade han mäst glädjen däraf. Därpå dog Kormak. Och Torgils blef höfding öfver hären och låg länge ute i viking. Här lyktas denna saga.